

У ПОШУКАХ СЕНСУ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

Постановка проблеми. В спектрі питань, на які людина шукає відповіді, проблема сенсу життя посідає особливе місце. Дотримання доброчесності, освітлене людським розумом, і є, за Сократом, сенс життя. Це твердження не втрачає свого значення і в наш час, оскільки сенс життя не зводиться до задоволення елементарних потреб. Більш чи менш усвідомлено людина ставить перед собою вищу мету – добро. «Щастя є сенс і призначення життя, єдина мета людського існування», – проголошує великий майстер думки – Аристотель.

На відміну від відомих світових релігій філософія за свою довгу історію дала багату палітру відповідей, серед яких є оптимістичні й песимістичні, конструктивні й деструктивні, такі, що приносять або возвеличують людину. Практично всі вони залишили у спадщину свої обгрунтовані думки з цих питань. Та все ж варто застеретти від спокуси знайти смисл власного життя в чужих рецептах. Кожна людина повинна особисто пережити пошуки свого сенсу. При цьому йдеться про стратегічний вибір життєвого шляху, або принаймні про вироблення загальної установки на життя.

Мета.

- З'ясувати сутність поняття сенсу життя
- Вказати певні етапи розуміння важливості сенсу життя
- Дослідити різні типи розуміння життя

Виклад матеріалу. Сенс буття – філософська та духовна проблема, що має відношення до визначення мети існування, призначення людства, одне з основних світоглядних понять, що має величезне значення для духовно-морального становлення особистості. Питання про сенс життя – одна з традиційних проблем філософії, теології та художньої літератури, де воно розглядається переважно з точки зору визначення того, у чому полягає найгідніший людині сенс життя.

Уявлення про сенс життя складаються в процесі діяльності людей і залежать від їхнього соціального становища, змісту розв'язуваних проблем, способу життя, світорозуміння, конкретної історичної ситуації. У сприятливих умовах людина може бачити сенс свого життя у досягненні щастя та благополуччя: у ворожому середовищі існування життя може втратити для неї свою цінність і сенс.

Питання про сенс життя люди ставили і ставлять досі, висуваючи конкуруючі між собою гіпотези, філософські, теологічні та релігійні пояснення. Отримані відповіді на ці питання формували науку. З точки зору змісту вищого блага вирізняють такі типи обгрунтування життя: гедонізм, аскетизм, евдемонізм, корпоративізм, прагматизм, перфекціоналізм, гуманізм.

Представники гедонізму метою життя людини і її вищим благом вважають насолоду. Представники аскетизму сенс життя вбачають у крайньому обмеженні потреб людини, самозреченні, у відмові її від життєвих благ і насолод з метою самовдосконалення або досягнення морального чи релігійного ідеалу. В основі евдемонізму лежить прагнення людини до щастя, що є головною метою життя. Корпоративізм сповідує груповий егоїзм, що вбачає сенс життя в належності до обмеженої спільноти, для якої головне- приватні інтереси. Прагматизм виражає прагнення людини до вигоди, блага. Перфекціоналізм пов'язує сенс життя з особистим самовдосконаленням, навіть коли воно здійснюється за рахунок інтересів інших людей. Представники гуманізму спрямовують свої зусилля на утвердження гідності й розуму людини, її прав на земне щастя, вільний вияв природних людських почуттів і здібностей.

Великі філософи – такі, як Сократ, Платон, Декарт, Діоген та багато інших – мали чіткі уявлення про те, яке життя «найкраще» (а, отже, й найбільш осмислене) і, як правило, асоціювали сенс життя з поняттям блага. [5; ст.13, 42;177]

Давньогрецький філософ і вчений-енциклопедист Аристотель, наприклад, вважав, що метою всіх людських вчинків є щастя, яке полягає у здійсненні сутності людини. Для людини, суть якої – душа, щастя полягає в мисленні і пізнанні. Духовна робота, таким чином, має перевагу над фізичною. Наука діяльність та заняття мистецтвом – це так звані діаноетичні чесноти, які досягаються через підпорядкування пристрастей розуму.[1; ст.273;]

Епікур та його послідовники проголошували метою людського життя отримання задоволення (гедонізм), яке розуміється не тільки як чуттєва насолода, а й як порятунком від фізичного болю, душевного неспокою, страждань, страху смерті. Ідеал – життя в «затишному місці», в тісному колі друзів, неучасть у державному житті, віддалене споглядання. [1; ст. 423;438]

За Кантом, покликанням доброчесної людини є «прагнення до найвищого блага в світі». Таке потрактування сенсу життя не викликало б заперечення, якби не несло на собі печать теології. Сенс життя, вважав Кант, усередині людини, а тому не виходить за межі сфери намірів, не є змістовою стороною діяльності. [3; ст.40;47]

Кініки (Антисфен, Діоген Синопський) – представники однієї з сократичних шкіл грецької філософії – вважали кінцевою метою прагнень людини доброчесність(щастя). За їх вченням, доброчесність полягає в умінні задоволюватися малим і уникати зла. Це вміння робить людину незалежною. «Той найбільш багатий, хто задоволений малим, бо таке достаток свідчить про багатство природи», – роз'яснює ситуацію Сократ. Дане висловлювання в черговий раз доводить, що лише людина з «сонечком» всередині може бути удостоєна честі не тільки насолоджуватися щастям, але і ділитися ним з ближніми. Для когось-то навіть шоколадні панкейки, приготовані всією сім'єю, принесуть в душу шматочок тепла. Іншим же і зірок з неба не досить для того, щоб знайти гармонію з самим собою.[4; ст.59]

Згідно з вченням стоїків, метою людських прагнень має бути моральність, неможлива без правдивого пізнання. Душа людини безсмертна, а чеснота складається в житті людини у згоді з природою і світовим розумом (логосом). Життєвий ідеал стоїків – незворушність і спокій по відношенню до зовнішніх і внутрішніх дратівливих факторів.[1; ст.440]

З релігійними концепціями сенсу життя перегукуються ідеалістичні концепції. Типовим для них є висловлювання М. Бердяєва про те, що сенс життя не може виринути із самого процесу життя, він повинен підноситися над життям. Ця думка сягає ще Платона, який вважає людину іграшкою в руках Бога, саме він є найвищим призначенням людини. Філософ ототожнює достеменне буття з благом. Благо надає життю сенс. Кожна істота прагне блага. Оскільки різні верстви населення прагнуть різних видів благ, то й сенс життя у них різний.

Соціально-творча людина пов'язує сенс життя зі створенням духовних і матеріальних цінностей, сподіваючись при цьому жити в умовах використання результатів своєї діяльності. Народження та виховання дітей і внуків, надія «продовжити життя» в своїх безпосередніх нащадках формують зміст соціально-демографічного сенсу життя.

Жадання різних задоволень, насолод вичерпує зміст сенсу життя принципом типу «після нас – хоч потоп», формує гедоністичну концепцію.

Конформістська модель життя також не позбавлена мети – «жити, як усі», нічим не виокремлюючись. Тут сенсом життя стає пристосування до орієнтацій оточення, розчинення в людській масі.

Нарешті, теологічний, чи релігійний сенс життя означає служіння Богові в тій чи іншій формі.

Всі з описаних концепцій сенсу життя проявляються в спрямованості свідомості особистості. Така спрямованість представлена двома рівнями: світоглядним і соціальним. На першому (вищому) рівні найповніше формується уявлення особистості про сенс життя, яке результує роздуми про життя та смерть, про світ, про місце та цінність особистоті в ньому, про ставлення до інших людей. На цьому рівні моральна свідомість узагальнює життєвий досвід, концентруючи його в принципах типу «моя хата скраєм», «краще хай я буду попелом, аніж пилком!» (Джек Лондон), «жити – значить діяти» (Анатоль Франс), «сенс життя тільки в єдиному – в боротьбі» (А. Чехов). У відповідності з цими сенсожиттєвими принципами ставляться головні життєві цілі, визначаються морально-етичні засоби їх досягнення.

На другому, нижчому, рівні відбувається конкретизація концепції сенсу життя стосовно життєвих орієнтацій. Залежно від наявності умов для задоволення потреби в сенсі життя вибудовується шкала оцінок різних сфер життєдіяльності індивіда. Дані соціологічних досліджень показують, що чим вищий інтелектуальний рівень опитуваних, чим багатший їхній життєвий досвід, чим відповідальніша сфера трудової діяльності, тим очевидніше трактування сенсу життя крізь призму розв'язання нагальних завдань суспільного розвитку, творчої праці. «Філософії життя».[2;ст.41]

Висновок. Як на мене, сенс нам даний для того, щоб бути просто щасливими, для хвилин, які більше не повторяться, для близьких людей, для спілкування, для розвитку, для того, щоб ми до кінчиків пальців відчували себе людьми. Сенс в тому щоб відчутти гармонію із самим собою та прокидатись кожного дня із думкою: «Я щасливий».

Життя – це просто виклик, шанс, і немає чого в житті соромитись, надто довго думати, жити стереотипами та перейматися думкою інших, адже всі ми і так помremo. І це не сумно, бо коли щось має кінець – воно вже набагато цікавіше.

Список використаних джерел

1. Асмус В.Ф. Античная философия. – М., 1976.
2. Кон Й. С. В поисках себя. М., 1984.

3. Сартр Ж.П. Буття і ніщо. Цит. По Вальверде К. Філософська антропологія. – М.,200 С.342
4. Словник античності. Пер. с нем. – М.: Прогресс: 1989
5. Смысл(сене) життя Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І. Франка, 2014. – 416с